

סמ"ר אריה בן דרור (בנדס)

יורם: מספר אישי שלך?

אריה: 300153

יורם: ובאיזו דרגה היית שמה ב"קדש"?

אריה: ב"קדש" הייתי סמל-ראשון, אני חושב, משהו כזה.

יורם: השם שלך זה?

אריה: אריה בן דרור.

יורם: ואז זה היה?

אריה: הוא היה, תראה, אני עוד לפני "קדש" נסעתי לחוץ-לארץ להשתלמות ללמוד את ה-AMX-ים, אז הייתה הרי

ההוראה של בן-גוריון, כל מי שיוצא צריך לעברת את השם.

יורם: אז איך היה קודם?

אריה: בנדס, ב.נ.ד.ס.

יורם: איפה נולדת?

אריה: נולדתי בתל-אביב.

יורם: ולמדת?

אריה: בתל-נורדאו.

יורם: ואחר-כך?

אריה: בבית-ספר ימי. בחיפה.

יורם: אה, רגע, מתי נולדת?

אריה: באפריל '36.

יורם: התגייסת?

אריה: בתחילת '54.

יורם: ישר לחיל-הים?

אריה: לא, בפרוטקציה סדרו לי לשריון. אבא של אריק (אריה קרמן מהמשחתת "אילת").

המבנה של החייל היה אז אחרת, נגיד ככה, שהמכונאים של גדודי-השריון או הפלוגות, אז היה בקושי גדוד אחד,

היו מגדלים בבי"ס לשריון, מה שהיום קוראים שיוך חילי. היינו אנשי שריון למעשה. הסדנאות היו שייכות לחיל-

החימוש, המכונאים עברו קורסים בבי"ס של חיל-חימוש, בבה"ד 20. זהו. ככה שנשלחתי, אחרי שעברתי את הקורס

מה שנקרא חוליות טכניות בבי"ס לשריון, עברתי, בוא נגיד, את כל כלי המשחית ששרתנו בצה"ל. חלק מהזמן

הדרכת, חלק מהזמן שרתתי בגדוד 82, ככה לסירוגין, ורק אני יודע מה, נניח רגיעה, היה מחזור חדש של טירונים,

רוב הזמן לא הייתה פעילות, חבל היה על שעות-מנוע, כל הדברים האלו. הייתי בבי"ס, אחרי זה נשלחתי בסוף '55,

נשלחתי לצרפת להשתלם בטנק, אמורים היינו לקבל AMX, חזרנו לארץ והתחלנו להדריך ולתרגל אנשים בשימוש.

יורם: מה היה התפקיד שלך?

אריה: אחרי זה הייתי קח"ש בגדוד, אבל בהתחלה מ"מ של חוליה טכנית גדודית... היה משהו בסדר גודל של פלוגה, יחידת-הסיור של תהש"ן, שהיה לזה גם כן מין שם משונה, לא ידעו לקרא לזה "גונדה", זה, זה היה משהו כוח בלתי מוגדר מבחינת ה... זה לא היה גדוד ולא היה פלוגה והם קבלו למעשה את הטנקים הראשונים שהגיעו ככה פחות או יותר בגלוי לארץ. ואני שרתתי שם. למעשה זה היה בפעם השניה מפני שהייתי לפני זה עוד כשהם היו מצוידים במשוריינים בזמנו.

אספו את כל מי ש...נהגים מהיחידה הזאת ועוד כל מיני החברה' שאנחנו היינו בחוץ לארץ והחתימו אותנו, באיזה, לקחו אותנו לאיזה צריף מבודד ככה, זה היה ככה...

יורם: איפה?

אריה: בקסטינה, זה היה משהו, מה אני אגיד לך, כמו חסמב"ה כזה עשו מזה באמת, אפילו, העלו אותנו על משאית GMC נסענו ולא ידענו אפילו למה, למה אנחנו נוסעים. זאת אומרת ידענו שזה משהו שקשור ב-MX-ים אבל לא ידענו אם הולכים לעשות איזה פעולה או משהו וככה עברנו נ"צ בדרך, חשבנו בהתחלה שזה משהו משותף עם הצנחנים מפני שלמעשה כל הטנק הזה היה מיועד להצנחה בזמנו, לא שאפשר היה. בסוף הסתבר שהוא לא נכנס ל"נורד", אתה מבין? אבל אז, ככה אני זוכר את קטע הדרך, נסענו, עברנו את תל-נוף, אז לא נכנסנו אז ללוד, נסענו הלאה, בקיצור, בסופו של דבר הגענו למפרץ חיפה לאיזה מחנה נטוש שהיה אחר-כך נדמה לי של התותחנים עוד לפני זה, מול, בערך מול בי"ס טכני של חה"א מהצד השני איזה מחנה, מלא משטרה צבאית ככה מסביב. בקיצור, היינו ממש סגורים ומסוגרים, עשו מזה, כמו שידעו אז לעשות מכל דבר, לא היו כל הכרמלה מנשה וכל האלה, זה היה... משימה, כעבור יום אני חושב, העלו אותנו, נסענו לנמל, עלינו...

יורם: תגיד על ההחתמה.

אריה: החתימו אותנו על הצהרת סודיות כמובן.

יורם: אתה זוכר איזה רושם זה עשה?

אריה: שצריך לשתוק. עשינו הרבה דברים שצריך היה לשתוק. התייחסו אז לנושא הסודיות. אני זוכר פלקטים בחדרי-האוכל. הייתה תמונה של ערבי עם אוזן גדולה והיה כתוב: זהירות, האויב מאזין. אתה מבין, מסוג הדברים האלה, מכתבים שכתבת הביתה לפעמים לא היו, צנזרו הרי, עברו צנזורה צבאית והיינו רגילים לאווירה הזאת. כשהיו עושים למשל מצעד, אז הרי החליפו את כל המספרים של הטנקים, צבעו על זה מספרים פיקטיביים, לא נכונים, שמא האויב ידע באיזה יחידה למי שייך מה. אז ככה שזה היה.

יורם: אתה זוכר מי החתים אותך?

אריה: לא, אין לי שום מושג, זה היה משהו מאורגן, ישבת וחתמת. נסענו לנמל. על הים כל אחד מאתנו צויד במטף כבוי אש. עוד לא ידענו מה אנחנו בדיוק הולכים לעשות רק כשעלינו על ספינת חיל-הים, ספינת, משהו שיש לה ספינת-תותחים, אין טילים, כמו ספינת-טורפדו. היינו שלושים איש בגדול ויצאנו ללב-ים ואז אמרו לנו שאנחנו הולכים לפגוש באוניה שמביאה טנקים לארץ. נפגשנו בנחתת כמו שאתה רואה בסרטים כמו שהאמריקאים השתמשו באיים ההם באוקיאנוס השקט, נחתת כזו צרפתית, הייתה בלי דגל, עד כדי כך שיחקו בנושא הסודיות ואני זוכר שעל החרטום שלה שמופיע מספר שלה היה תלוי ברזנט עם שני שקלים כבדים בקצה שכיסה אפילו את המספר של האוניה וזה די, לדעתי, היה לא חכם כי הצי השישי האמריקאי הסתובב שם סביבם. והם שואלים What Ship פעמיים ועונים להם אז פעם שלישית הם יורים לך לפני החרטום. פגשנו אותם, אני יודע? בסביבות קפריסין או משהו כזה.

כמובן שזה היה עוד מחוץ למים שלנו ועלינו על האוניה בלב ים שהיה מבצע סיני עצמו בתנודות של הזה ואנחנו כולנו היינו ימאים קטנים מאד. רובנו לפחות עלינו על האוניה, הכניסו אותנו מיד לבטן האוניה, אני זוכר את ה... לא ראינו דבר כזה, שלושים טנקים בשלוש שורות מסודרים, חדשים לגמרי, רתומים כמובן, כל אחד, התחלקנו, כל אחד קיבל את הטנק שלו. עשינו בדיקות ראשוניות ואני זוכר שרב-החובל הצרפתי, ברגע שעלינו על האוניה, הוא קיבל אחריות על כל הנושא. זהו. הוא פחד מאד מנושא... בטנקים היה מעט מאד דלק, מינימום בשביל הנעה ראשונית ודברים כאלה. אז הוא מאד פחד, אני זוכר, הוא הסתובב, וזה בלילה, עם חשיכה, הגענו לחוף, זה למעשה איפה שהיום נמל הקישון פחות או יותר. אז עוד לא היה נמל הקישון, שמה טרקטורים הכשירו טיפה את החוף, החליקו את זה, האוניה עלתה על החוף, פתחה את הדלתות והגשר שלה, אני זוכר אנחנו הנענו את הטנקים, הוצאנו אותם החוצה, כמובן לפי סדר הם... שורה ראשונה, האמצעית ואחר-כך שתי הצדדיות. חיכו לנו שמה על הכביש לא נתנו שמה את החוליות, מובילים, העלנו את הטנקים על מובילים, מיד איך שהטנקים יצאו בחלק הפנימי של האוניה היה כל הזיוד, חלקי חילוף ותחמושת, כל מה שצריך בכל טנק, מנות, נכנסו טירונים שהביאו מגדוד 82 כסבלים סיקס וילרים (Six Wheelers) הסיקסים, ה-6*6 אז לא היו ריו וכו', נכנסו ברברס לתוך האוניה, העמיסו עליהם, יצאו, נכנסו ככה, זה היה בספיד לא נורמלי (speed), אני חושב שמשך הזמן שהאוניה עגנה, היה משהו, אולי בסיבות שעה, זה היה, הקפטן אמר שהמרינס של ישראל הם יוצאים מו הכלל. הוא היה משוכנע שאנחנו מתורגלים בנחיתה, בנושא נחיתה על החוף וכל הדברים האלה אקסטרה אורדינר (extraordinaire) ובמסגרת אותו מעטה סודיות שעשו על הכל, אז דבר ראשון, הטריילרים אנחנו ליוונו את הטנקים, צריך להוריד על הטריילרים, קודם כל נסעו לכיוון צפון, נכנסו בשקט לכורדני. בכורדני היה מחנה בריטי עזוב ששימש אחר-כך את הסוכנות, חפצי עולים אחסנו שם איזה זמן, אבל לא בחלק הצה"לי, זה מן הרוסים כאלה שנשארו, ושם נכנסו ואז במשך הלילה טפטפו טיפין טיפין, כל פעם טריילר אחד היה נוסע ועוד אחד, ככה דרומה לכיוון היעד האמיתי. אני מתאר לי שכל האזרחים שמה בקריות, בקרית מוצקין וקרית חיים, היו בטחים שהולכת להיות פעולה לא נורמלית בצפון, כל כך הרבה טנקים נוסעים צפונה ואחרי-זה, הטנקים האלה שהביאו בשלב א' לאזור, לסדנה שמה הם עברו, היה שמה שינויים שאנחנו בזמנו עשינו בטנקים הראשונים שהגיעו, עברו טיפול ראשון ואחרי-זה הם היו חדשים לגמרי, הוחלט שצריכים להריץ אותם, לעשות הרצה אבל אנחנו בינתיים חזרנו למחנה, ברגע שעשו את החלוקה כבר לא התעסקנו, חזרנו למחנה הזה. כעבור יומיים אותו סיפור מחדש, ככה הבאנו כמה אוניות כאלה ופרקנו בחוף, תמיד באותה צורה. לא כתבנו מכתבים הביתה, אני חושב שאשתי, אני לא יודע אם היא עוד שומרת את זה, אני כתבתי על חתיכת קרטון, שלחתי מישהו שנסע לדרום, בקשתי שיכנס וימסור לה את זה. כתבתי "אל תדאגי, הכל בסדר" על חתיכת קרטון, נייר משק מלט אני זוכר. אני בכלל לא מהאנשים שכתבתי הרבה הביתה. זה נראה לי טיפשי. אני כותב, הכל בסדר" בעוד שעה זה יכול להיות לא בסדר... פתאום נעלמתי לה. טוב, היא ידעה שאני נעלם כל פעם לכל מיני שטויות וקשקושים כאלה אבל בכל זאת... שנינו גדלנו בבי"ס לשריון, היא הייתה שם אחראית על ההוצ"ל, כל הנושא של הפרסומים והכל. אני הייתי מדריך, ככה הכרנו ואנחנו נשאנו מיד איך שאני השתחררתי מהסדיר. בגלל הנסיעה לחו"ל חתמתי קבע. לא היו לי רעיונות כאלה ככלל. בסוף נשארתי כמה שנים בקבע מדריך (?) פשוט היה משעמם בצבא, הייתה תקופת רגיעה כזו שלא היה כלום. כל מה שהיה זה שבבוקר באו והתווכחו איך ההסעה תיסע בערב... זה לא היה בשבילי. יורם: איך ב"ג עם אלתרמן, ראית?

אריה: אני יודע שהם היו שמה. את משה דיין ראיתי, למה כי הוא עם הפד שלו על העין, דמות בולטת. אבל אלתרמן הרי כתב שיר על ה... זה שגם-כן... בעצם אני חושב שמהו כמו חודש אחרי זה, קצת יותר, המבצע הזה נמשך משהו כמו עשרה ימים, שבועיים אולי, אנחנו עוד נשארנו אחר-כך, גרנו בבית-החייל, אתה יודע זה היה כל כך סודי שהלכנו בבגדי עבודה בלי כובעים והיו אז נעלי-שריון, אז היו מיוחדות, עוד לפני התקופה שהיו הנעליים הגבוהות "נעלי-גבורים" שאנחנו קוראים. זה היה בנעליים שהם"כיות היו להם, זה היה נעליים עם זוג אבזמים למעלה, סגר כזה אבל תפור וזה היה נעלי שריון אז. אז אנחנו הלכנו עם המכנסיים מחוץ לזה בשביל לכסות שלא יראו שזה נעלי שריון ולא נעליים רגילות. עד כדי כך שיחקו בכל הסודיות אחרי כמה ימים כבר סדרו לנו. אחרי זה נשארנו קבוצה יותר מצומצמת לגמור את כל הזנבות, היינו אוכלים בבי"ס של חיל-האוויר, ביה"ס הטכני. כמובן שהיינו כאלה מזוהמים ומלוכלכים מכל הטיפול בטנקים, מכל הדברים. לא התאמנו לניקיון של חה"א אבל זהו. אחרי זה, עוד תקופה מסוימת גרנו בבית-החייל בחיפה. שמה אני חושב היינו עשרה חיילים, משהו כזה, וחודש או קצת יותר אחרי זה התחלנו להביא את השרמנים, אותם כבר פרקו בנמל בסודי-סודות.

יורם: השתתפת?

אריה: באוניה אחת – כן. שם היה עם הרבה מזל. נקרע כבל כשהרימו, השמשון, המנוף הגדול של נמל חיפה הרים את הטנק מבטן האוניה, השקל למעלה נקרע והטנק נפל מגובה של, אני יודע, חמישה – ששה מטר, פגע בקרקעית. זו הייתה אוניה עם דופן כפול, אז מזל, אחרת הייתה... כנראה שהאוניה הזאת הובילה פחם או השד יודע מה בהפלגות קודמות שלה, אז מהמכה כל בטן האוניה התכסה בערפל כזה שלא ראינו אחד את השני ולא ידענו אם זה פגע במישהו, לא פגע, התחלנו לקרא אחד בשם של השני. לאט לאט התחלנו לראות, אני זוכר דבר ראשון את הפתח שלמעלה. אחר-כך הסתבר שזה היה מזל יותר משכל כל העסק הזה. לא נפגע, אני זוכר בחור בשם, הוא היה קצין כבר, יהודה סילונו, סולני, שמר אצלו את השקל השבור הזה, הוא היה אחר-כך מפקד פלוגה בסדנה גייסות זה היה אצלו בחדר. אחר-כך אני הלכתי, זאת אומרת התחלתי לאמן, פתחנו מהר קורס מכונאים לאנשי-מילואים בשביל להכין אותם ליחידות שאמורות לקלוט את הטנקים ואפילו היה ברמת המטכ"ל. משה דיין אישר, טנק אחד, ז"א במסגרת הלמוד, ההדרכה, לפרק אותו עד מצב כזה שתוך 24 שעות אפשר להרכיב אותו, לא יותר מהפרוקים, שההרכבה שב-24 שעות יהיה לנו, יכנס חזרה לסד"כ, ג"כ, מה אגיד לך, שיחקו אז המון בקקה הזה של ה... זהו. אחר-כך היינו, כולל הדרכה של נהגים את ההדרכה עשינו בשדה-התעופה הנטוש בבית-דרס על יד קסטינה. הכנו טנק לנהיגה, הוצאנו, שלפנו ממנו את הצריח שיהיה מקום ככה לקחת אנשים מאחורנית להתחלף כל הזמן וקראנו לזה טקסי והטקסי היה נוסע, מובילי מאד. הדרכנו אנשים, בית חרושת לנהגים. אז הגיע פתאום הנושא של "קדש".

יורם: מה זה פתאום?

אריה: תראה, הייתה תכונה, הרגישו משהו בתכונה, אף אחד לא ידע למה זה הולך, אתה מבין, כשהתחיל, המתח היה בכל הזה. אותנו לקחו לנושא הטעיה מול הגבול הירדני. ישבנו שמה כאילו... אני זוכר שעברנו את נען, נכנסנו ככה פנימה ל... היה פרוס במרחק. הייתי מסתובב שם כל כך הרבה בכל השטחים האלה. זה היה מספיק רחוק, הסתווינו בתוך פרדסים, בתוך זה עשו את ההצגה עד הסוף, כאילו שבכלל הולכים לעשות משהו בירדן. זהו. אחר-כך באמצע קדש וזה אני לא השתתפתי ז"א ביחידה המקורית שלי, של 135, היא הייתה אמורה לחבור עם הצנחנים במתלה. נדמה לי שמה, מתוך שלוש עשרה טנקים או כמה שהיו להם, הגיע טנק אחד או שניים בקושי. בגלל תקלות טכניות לא בגלל... ההשערה שלי, לא שהטנק היה טוב, הוא היה, הרעיונות של הצרפתים טובים. הבצוע שלהם

לא כל כך א' א' א' , אבל גם שאנשי התחזוקה עברו הכשרה מאד קצרה ולא הייתה להם אפשרות להתגבר או לפענח את התקלות. זה מסופק שהרי טנק אחד נסע וירה לתוך הכוכים, זה אחד מתוך כל היחידה הזאת הגיע לשם. הם זיהו לו את המשחת, היה לו טלפון אחורי והוא ירה לתוך הכוכים... אחר-כך אנחנו היינו הרי, הטנק הזה הוא בעיקרון הוא "משחית טנקים", הוא לא טנק. אחת הטעויות שצה"ל עשה בזמנו, נסה להשתמש בו כטנק. בגלל זה הוא גם, זה לא היה זה, אתה מבין, הוא לא, הוא למעשה, היעוד שלו זה להשמיד ולהסתלק עם המהירות והכל, אבל אנחנו, כאילו הפלוגה הזאת אמורה הייתה להכנס והיו מפנים אותה לכיוון שריון האויב, לעבוד בצורה הנכונה, מפני שדווקא מהאנשים שהיו אתי בצרפת היינו שתי קבוצות, קבוצה אחת שלמדה את הנושא הטכני וקבוצה שניה של קצינים שלמדו את הטקטיקה. מהם הרבה כבר לא נשארו ג"כ. הסתובבנו ככה, הרבה לא עשינו, בכלל, זה לקח זמן. מי שלמעשה פרץ קצת את ה... קוראים בכל הספרים, הרי - דיין, הצוותים נסעו באוטובוסים והטנקים הגיעו עד, איפה זה, קסיימה שמה, היה שמה נדמה לי יחידת גמלים של משמר הגבול המצרי וגשרון, אז החי"ר שלו עם הרובה הצ'כי התעסק שמה יום שלם עם המלחמה. ואז דווקא, אורי בנר, אורי בן-ארי החליט כנראה, שלא מצאו, הוא עשה את זה על דעת עצמו הוא הוריד את הטנקים ועברו בלי הגשרון את הואדי הקטן הזה ונכנסו, התחילו לחץ, ואז בעצם התחילה מלחמת-השריון האמיתית. אחרי מבצע קדש נשתנתה כל התפיסה. ראו שהשריון בכל זאת יכול לעשות משהו. זהו. בזה תם חלקי במבצע קדש.